

Správa o plnení Komunitného plánu sociálnych služieb mesta Spišské Vlachy na obdobie rokov 2021 – 2031 ku dňu 31.12.2023.

Demografické údaje k 31.12.2023 podľa evidencie obyvateľov mesta:

Celkový počet: 3 297 z toho muži 1 632, ženy 1 665.

Počet narodených detí: 26 z toho chlapci 13, dievčatá 13.

Počet zomrelých: 40 z toho muži 24, ženy 16.

Počet detí do 15 rokov: 557 z toho chlapci 287, dievčatá 270,
priemerný vek 8,06 roka chlapci, 8,2 roka dievčatá.

Najviac bolo v kategórii 12 ročných v počte 55, z toho 26 chlapcov, 29 dievčat.

Počet obyvateľov nad 62 rokov: 652 z toho 260 mužov, 392 žien
priemerný vek 72,92 roka, muži, 72,83 roka, ženy 73,06 roka.

Počet obyvateľov 70 a viac rokov: 400 z toho muži 155, ženy 245,
priemerný vek 77,2 roka, 77,15 roka muži, 77,29 roka ženy.

Najstarší obyvateľ mal 93 rokov.

Najviac obyvateľov bolo vo veku 43 rokov v počte 60, z toho 31 mužov a 29 žien.
Priemerný vek obyvateľa bol 41,42 roka, u mužov 41 rokov a u žien 42,24 roka.

V predproduktívnom veku od 0 do 20 rokov bolo 746 obyvateľov čo predstavuje 22,6% z celkového počtu obyvateľov mesta.

V produktívnom veku od 21 do 62 rokov bolo 1899 obyvateľov čo predstavuje 57,6% z celkového počtu obyvateľov mesta.

V poproduktívnom veku nad 62 rokov bolo 652 obyvateľov čo predstavuje 19,8% z celkového počtu obyvateľov mesta.

Počas roka 2021 bol vypracovaný a schválený KPSS mesta Spišské Vlachy na obdobie rokov 2021-2031, ktorý berie do úvahy aktuálne potreby občanov a možnosti pri uskutočňovaní stanovených cieľov, ktoré realizáciou vybraných aktivít boli v sledovanom období zabezpečované nasledovne:

Cieľ č. 1 Podporiť zotrvanie občanov mesta v prirodzenom prostredí.

Bol stanovený v súlade s Národnými prioritami 1 až 3.

Národná priorita 1: „*Prechod z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť a podporu s cieľom zabezpečenia dostupnosti rôznorodých sociálnych služieb komunitného charakteru v súlade s potrebami cieľových skupín*“.

Aktivity na dosiahnutie cieľa:

1.1 Poskytovanie základného sociálneho poradenstva s ohľadom na individuálnosť a špecifickosť nepriaznivej sociálnej situácie obyvateľa.

- je zamerané na poskytovanie základných informácií o možnostiach riešenia problému a podľa potreby aj odporúčanie a sprostredkovanie ďalšej odbornej pomoci. Základné sociálne poradenstvo patrí medzi kľúčové kompetencie obce. Je vykonávané prostredníctvom osobného rozhovoru s občanom na mestskom úrade resp. počas sociálneho šetrenia v domácnosti občana sociálnou pracovníčkou, špecialistkou na čiastočný úväzok. V júni 2023 bola zriadená samostatná

kancelária sociálneho oddelenia, kde je občanom zabezpečené súkromie, intimita a dôvernosc osobného rozhovoru pri riešení ich nepriaznivej sociálnej situácie.

1.2 Vykonávanie posudkovej činnosti na posúdenie odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby v jej prirodzenom prostredí.

- je vykonávané počas sociálneho šetrenia v domácnosti občana sociálnou pracovníčkou, špecialistkou, výsledkom sociálnej posudkovej činnosti je sociálny posudok, ktorý je spolu so zdravotným posudkom podkladom na vydanie Posudku o odkázanosti FO na pomoc inej FO, na ktorého základe je vydané Rozhodnutie o odkázanosti FO na pomoc inej FO.

- v roku 2023 bolo vykonaných 14 posúdení odkázanosti FO na pomoc inej FO na účely poskytnutia sociálnej služby a bolo vydaných 20 Rozhodnutí o odkázanosti FO na pomoc inej FO.

1.3 Rozširovanie a skvalitňovanie opatrovateľskej služby pre občanov v súlade s ich potrebami a zákonom o sociálnych službách.

Mesto Spišské Vlachy ako poskytovateľ opatrovateľskej služby poskytovalo sociálnu službu v sledovanom období celkom 16-tim prijímateľom tejto sociálnej služby 6 opatrovateľkami v pracovnom pomere pod vedením koordinátorky opatrovateľskej služby na čiastočný úväzok. Prijímateľom sociálnej služby sa poskytovala opatrovateľská služba v rozmedzí 2 hodiny až 7,5 hodín/ denne počas pracovných dní v čase od 7:30 hod. do 15:30 hod. podľa aktuálnych potrieb prijímateľov na základe Zmluvy o poskytovaní sociálnej služby - terénna. V roku 2023 bolo poskytnutých 5 270,25 hodín opatrovateľskej služby. Bolo uzatvorených 6 nových zmlúv o poskytovaní sociálnej služby. Ukončených bolo päť zmlúv z dôvodu umiestnenia prijímateľa sociálnej služby v zariadení poskytujúcom sociálne služby s pobytom jedna, dve zmluvy boli ukončené úmrtím prijímateľa sociálnej služby a dve ukončením zo strany prijímateľa z dôvodu zabezpečenia starostlivosti rodinnými príslušníkmi. Ku 31.12.2023 bolo v evidencii 12 prijímateľov opatrovateľskej služby a počet aktívnych opatrovateľiek bol 5 (+1dlhodobá PN), v prepočte na úväzky 5. V roku 2023 na území mesta neposkytoval opatrovateľskú službu žiaden iný poskytovateľ tejto sociálnej služby.

1.4 Rozširovanie podporných sociálnych služieb pre starých a osamelých občanov – donáška obedov, prepravná služba, denné centrum pre seniorov atď.

Donáška obedov je realizovaná prostredníctvom opatrovateľskej služby a ako aj samotnými podnikateľmi prevádzkujúcimi reštauračné služby a poskytujúcich stravovanie pre dôchodcov.

1.5 Zabezpečenie sociálnej služby v jedálni a príspevku na stravu pre osamelých seniorov s nízkym príjmom.

Sociálnu službu v jedálni môžu občania využívať na základe Zmluvy o poskytovaní sociálnej služby v jedálni. Príspevok na stravu je im priznaný Rozhodnutím primátora mesta, po splnení podmienok uvedených vo VZN č. 1/2021 v platnom znení. Príspevok na stravu sa každoročne prehodnocuje v závislosti od výšky príjmu žiadateľa.

1.6 Spolupráca s poskytovateľmi sociálnych služieb v rámci kraja a Slovenskej republiky pri zabezpečení základných životných podmienok pre jednotlivcov a rodiny nachádzajúce sa v ohrození života a zdravia (služby krízovej intervencie pre obete domáceho násillia).

Rozvoj, rozširovanie poskytovania a samotné poskytovanie sociálnych služieb v meste je bez spolupráce s inými poskytovateľmi sociálnych služieb nemožný. Na území mesta poskytuje sociálne služby **Social. Trans n.o.** Ide o poskytovanie sociálnych služieb pre mentálne postihnutých mužov v Domove sociálnych služieb a v Zariadení podporovaného bývania. **Spišská katolícka charita**

v Dome Charitas sv. Damiána de Veuster na Požiarnickej ulici poskytuje sociálne služby zdravotne postihnutým mužom na dobu neurčitú v Domove sociálnych služieb, **v Dome Charitas sv. Dominika Savia** poskytuje sociálnu službu v zariadení podporovaného bývania, ďalej poskytuje

sociálnu službu **požičiavanie pomôcok** a **ADOS** vykonáva ošetrovateľskú starostlivosť o chorých a bezvládných ľudí v ich domácom prirodzenom prostredí.

Mobilný hospic Charitas poskytuje paliatívnu starostlivosť kvalifikovanými ošetrovateľkami v domácnostiach občanom, ktorí sú na túto starostlivosť odkázaní. Ošetrovateľská starostlivosť je hrazená zo zdravotného poistenia obyvateľa. Poskytovanie ošetrovateľskej starostlivosti výraznou mierou prispieva k podpore a zotrvaní občanov v ich prirodzenom domácom prostredí a odľahčeniu ťažkej situácie príbuzným, ktorí sa o osoby s ťažkým zdravotným postihnutím starajú.

Okrem spomínaných sociálnych služieb obyvatelia mesta môžu v rámci Košického samosprávneho kraja a Slovenskej republiky využívať poskytovanie sociálnych služieb v *Domovoch sociálnych služieb*, v *Špecializovaných zariadeniach*, v *Zariadeniach pre seniorov*, v *Zariadeniach opatrovateľskej služby a útulkoch*. V roku 2023 bolo v zariadeniach poskytujúcich sociálne služby s pobytom novo umiestnených 6 občanov, jeden z nich počas roka 2023 zomrel. Celkový počet obyvateľov s trvalým pobytom v meste Spišské Vlachy, ktorí sú umiestnení v zariadeniach sociálnych služieb s pobytom mimo Spišských Vlách ku dňu 31.12.2023 bol 15 občanov, čo je o dvoch občanov menej ako minulý rok.

Občania majú možnosť využívať poskytovanie *Služby včasnej krízovej intervencie* - služby na podporu rodiny s dieťaťom so zdravotným znevýhodnením, poskytovaná od chvíle, keď sa rodina dozvedela o tejto skutočnosti do veku siedmich rokov dieťaťa. Je poskytovaná terénnou formou v prirodzenom rodinnom prostredí obyvateľa v rámci celého Košického kraja. Služba je poskytovaná bezplatne.

Žiaľ ani nášmu mestu sa nevyhýba problém bezdomovstva a občania bez prístrešia využívajú sociálne služby v útulkoch, nocľahárňach a Domovoch na pol ceste v iných mestách. Tento problém by v budúcnosti bolo vhodné riešiť dostupnosťou nízko štandardných bytov resp. zriadenie zariadenia opatrovateľskej služby v našom meste.

- 1.7 Podpora zariadenia nízko kapacitného zariadenia rodinného typu na území mesta, poskytujúcich sociálne služby s pobytom (ZpS, ŠZ, ZOSL, DS, zariadenie pre matky s deťmi, komunitné centrá...).

Pre nedostatok finančných prostriedkov a vhodných priestorov pre vykonávanie a rozvoj sociálnych služieb v meste je ťažko plánovať ich poskytovanie v širšom rozsahu. Za uvedené obdobie nebol záujem zo strany iných poskytovateľov sociálnych služieb o zriadenie zariadení poskytujúcich sociálne služby s pobytom na území nášho mesta.

Národná priorita 2: „Zavedenie systému integrovanej sociálno-zdravotnej starostlivosti“

- 1.8 Podpora neverejných poskytovateľov pri rozširovaní sociálnych služieb – prepravná služba, útulok, rozvoz obedov, denný stacionár, stredisko osobnej hygieny, požičiavanie pomôcok, nocľaháreň.
- 1.9 Spolupráca s poskytovateľmi zdravotnej a ošetrovateľskej starostlivosti pri zabezpečovaní zdravotnej starostlivosti u cieľových skupín krízovej intervencie, napr. u osôb bez domova a osamelých seniorov s ohľadom na ich starnutie a zvyšujúcu sa možnosť zdravotného postihnutia.
- 1.10 Podpora dostupnosti zdravotnej a ošetrovateľskej starostlivosti na území mesta pre dospelých obyvateľov a seniorov. Napr. poskytnutie priestorov novému poskytovateľovi zdravotnej starostlivosti.
- 1.11 V prípadoch vyhlásenia núdzového stavu, spolupracovať s dobrovoľníkmi a organizáciami, aby sa predišlo ujme na zdraví a životoch jednotlivcov ohrozených skupín.

V súlade s Národnou prioritou 3: „Podpora prepájania sociálnych služieb a neformálnosti (najmä rodinnej) starostlivosti ako súčasti systému starostlivosti o osoby odkázané na pomoc inej fyzickej osoby.“

- 1.12 V prípade záujmu zo strany poberateľov príspevkov na opatrovanie poskytnúť im odľahčovaciu službu prostredníctvom opatrovateľskej služby, alebo zabezpečiť starostlivosť o fyzickú osobu odkázanú na pomoc inej fyzickej osoby v zariadení poskytujúcom sociálne služby na nevyhnutný čas, ktorý slúži na oddych prípadne na regeneráciu a liečenie fyzickej osoby, ktorá poskytuje celodennú starostlivosť rodinnému príslušníkovi v zmysle zákona 447/2008 Z.z.

V roku 2023 nebol záujem o poskytovanie odľahčovacej služby zo strany poberateľov príspevku na opatrovanie.

- 1.13 Podpora susedskej výpomoci a neformálnej starostlivosti.

- 1.14 Podpora dobrovoľníckej činnosti.

- 1.15 Podpora zosúlad'ovanie pracovných povinností a starostlivosti o fyzické osoby odkázané na pomoc inej fyzickej osoby poskytovaním opatrovateľskej služby v čase plnenie pracovných povinností zaopatrených detí či ostatných príbuzných.

Cieľ č.2 Zvýšiť kvalitu poskytovaných sociálnych služieb a sociálneho poradenstva

bol stanovený v súlade s Národnou prioritou č.4: „*Podpora zvyšovania kvality sociálnych služieb.*“

Aktivity na dosiahnutie cieľa:

- 2.1 Na výkon opatrovateľskej služby zamestnávanie kvalifikovaných zamestnancov – opatrovateľov/liek s príslušným vzdelaním alebo akreditovaným kurzom opatrovateľskej činnosti v zmysle zákona o sociálnych službách v platnom znení.
- 2.2 Posilnenie samostatného sociálneho oddelenia mesta, kde budú pracovať zamestnanci s požadovanou kvalifikáciou v zmysle zákona o sociálnych službách.
- 2.3 Pravidelné vzdelávanie a informovanosť zamestnancov sociálneho oddelenia s dôrazom na aktuálnosť poskytovania sociálnych služieb na štátnej úrovni a ich dostatočná informovanosť v iných oblastiach každodenného života.
- 2.4 Pravidelne uskutočňovať program supervízie pre zamestnancov opatrovateľskej služby.
- 2.5 Kontrola dodržiavania smernice „Podmienky kvality poskytovania sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti Mesta Spišské Vlachy.“
- 2.6 Pravidelné vyhodnocovanie prieskumu spokojnosti prijímateľov sociálnej služby a ich príbuzných s poskytovanou sociálnou službou.
- 2.7 Priebežne prehodnocovať rozsah úkonov, čas a nastavenie prevádzkového času poskytovania opatrovateľskej služby tak, aby jej poskytovanie reagovalo pružne na požiadavky prijímateľov opatrovateľskej služby, ktoré sa môžu v čase meniť.
- 2.8 Pravidelné kontroly výkonu úkonov opatrovateľskej služby opatrovateľkami v domácnosti prijímateľa sociálnej služby zo strany mesta ako poskytovateľa.
- 2.9 Propagácia sociálnych služieb a poskytovanie informácií zo strany mesta o ostatných poskytovateľoch sociálnych služieb na území mesta, okresu a kraja záujemcom - potencionálnym prijímateľom sociálnych služieb.
- 2.10 Poskytovanie informácií MPSVaR SR v zmysle zákona o sociálnych službách prostredníctvom elektronického Informačného systému sociálnych služieb.

Aktivity 2.1 až 2.8 sú plánované a uskutočňované v rámci poskytovania opatrovateľskej služby v domácnosti prijímateľa sociálnej služby a počas osobných pracovných stretnutí opatrovateľiek s koordinátorkou opatrovateľskej služby. Supervízia v roku 2023 bola uskutočnená v rozsahu 2 hodín akreditovanou supervízorkou. Účasťou v Národnom projekte PROFI-II a úspešným absolvovaním záverečnej skúšky povinného akreditovaného špecializačného vzdelávacieho

programu sociálnej pracovníčky, špecialistky, ktorá vykonáva sociálnu posudkovú činnosť je zabezpečená kvalita a odbornosť posudkovej sociálnej činnosti a základného sociálneho poradenstva.

Aktivita 2.9 Informácie o projektoch na podporu opatrovateľskej služby v našom meste a informácie o poskytovaní sociálnych služieb môžu občania odkázaní na pomoc a ich príbuzní získať na internetovej stránke https://www.spisskevlachy.sk/index.php?page=socialne_oddelenie, úradnej tabuli alebo osobne formou základného sociálneho poradenstva na sociálnom oddelení mesta. Poskytovateľ má vypracovaný informačný leták, ktorý je k dispozícii každému potencionálnemu záujemcovi.

Aktivita 2.10 je uskutočňovaná pravidelne do 8 dní odo zmeny, ktorú je potrebné prostredníctvom IS SOC hlásiť MPSVaR poverenou zodpovednou osobou. Štatistické údaje/informácie sú do systému zadávané podľa požadovaných termínov v jednotlivých moduloch IS SOC.

Cieľ č. 3 Vytvoriť organizačné, materiálne a finančné podmienky na realizáciu úloh mesta podľa zákona o sociálnych službách a komunitného plánu sociálnych služieb.

Aby stanovené ciele č. 1 a č. 2 boli v rámci poskytovania sociálnych služieb dosiahnuteľné a merateľné je potrebné vytvoriť vhodné organizačné, personálne, materiálne a finančné podmienky na úrovni mesta, čo vlastne predstavuje cieľ č.3.

Aktivity na dosiahnutie cieľa:

- 3.1 Vypracovanie projektov na zabezpečenie registrácie nových podporných sociálnych služieb na VÚCKE.
- 3.2 Vypracovanie projektov o NFP a žiadosti o dotácie na podporu poskytovania sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta.
- 3.3 Zabezpečenie finančných prostriedkov na poskytovanie sociálnych služieb v rozpočte mesta na obdobie rokov 2021 až 2031 a skvalitňovanie poskytovania sociálnych služieb v súlade s predpokladanými potrebami obyvateľov mesta.
- 3.4 Zabezpečenie finančných prostriedkov na pravidelné vzdelávanie, školenie a uskutočňovanie programu supervízie pre zamestnancov opatrovateľskej služby.
- 3.5 Zabezpečenie finančných príspevkov na prevádzku sociálnych služieb poskytovaných neverejným poskytovateľom, ktorý neposkytuje sociálnu službu s cieľom dosiahnuť zisk (ZpS, ZOSI, DS), ak o zabezpečenie poskytovania sociálnej služby pre občana požiadalo mesto na základe žiadosti občana, ktorému mesto vydalo Rozhodnutie o odkázanosti na sociálnu službu.
- 3.6 Zabezpečenie finančných prostriedkov na poskytovanie finančného príspevku pri odkázanosti fyzickej osoby pri úkonoch sebaobsluhy neverejnému poskytovateľovi, ktorý neposkytuje sociálnu službu s cieľom dosiahnuť zisk a poskytuje opatrovateľskú službu, ak o zabezpečenie poskytovania sociálnej služby pre občana požiadalo mesto na základe žiadosti občana, ktorému mesto vydalo Rozhodnutie o odkázanosti na sociálnu službu.
- 3.7 Zabezpečenie finančných prostriedkov v rozpočte mesta:
 - na zdravotnú posudkovú činnosť,
 - na príspevok na stravu jednotlivcovi,
 - na jednorazovú dávku pomoci v hmotnej núdzi,
 - na sociálny pohreb.

Všetky aktivity 3.1 až 3.7 *ostávajú naďalej v plnení.*

Úlohy vyplývajúce z aktivít potrebných na dosiahnutie stanovených cieľov:

Úloha č. 1: Na účel zvýšenia odbornej úrovne a kvality poskytovanej sociálnej služby vypracovať a uskutočniť program supervízie pre zamestnancov realizujúcich poskytovanie opatrovateľskej služby.

V zmysle § 9 ods. 12 Zákona o sociálnych službách poskytovateľ sociálnej služby je povinný na účel zvýšenia odbornej úrovne a kvality poskytovanej sociálnej služby vypracovať a uskutočňovať program supervízie a zabezpečiť vyškolenie zamestnancov v oblasti základných ľudských práv v zmysle zákona 345/2022 Z.z. o inšpekcii v sociálnych veciach.

Aktualizácia Štandardov kvality opatrovateľskej služby v zmysle zákona o inšpekcii v sociálnych veciach.

Ostáva v plnení.

Úloha č. 2: Hľadať nové možnosti získavania finančných zdrojov pri zabezpečovaní poskytovania opatrovateľskej služby

Dosiahnuté finančné zdroje za rok 2023:

- poskytovateľ sociálnej služby - rozpočet mesta,
- príjmy z úhrad za poskytovanie OSL v sume 2,00 €/ hod. ku 31.12.2023 v celkovej výške spolu 10 418,50 €,
- v auguste 2021 mesto Spišské Vlachy podalo žiadosť o NFP v rámci výzvy Podpora opatrovateľskej služby II– OP ĽZ DOP 2021/8.1.1/01, žiadosť bola schválená na sedem opatrovateľiek s finančnou podporou 680,00 € na jeden celý úväzok a maximálne do výšky 106 080,00 €. Realizácia výkonu aktivít dopytového projektu II. „Pokračovanie opatrovateľskej služby“ v období od 01.12.2021 do 30.11.2023, skutočné čerpanie NFP vo výške 61 909,83 € bolo spôsobené tým, že potencionálni prijímatelia sociálnej služby, uprednostnili zabezpečenie potrebnej starostlivosti rodinnými príslušníkmi prostredníctvom príspevku na opatrovanie cez ÚPSVaR.
- realizáciou národného projektu „Podpora rozvoja a dostupnosti terénnej opatrovateľskej služby – opatrovanie doma“ v decembri 2023 sme získali na mzdy opatrovateľiek sumu vo výške 3 600,00 €

Plánované finančné zdroje na rok 2024:

- poskytovania opatrovateľskej služby cez dobrovoľnícku činnosť a zamestnávanie opatrovateľiek v spolupráci s ÚPSVaR pri dlhodobom nezamestnaných uchádzačov o zamestnanie a tým podporiť a zvýšiť zamestnanosť v našom meste ako aj zabezpečiť poskytovanie opatrovateľskej služby pre väčší počet občanov odkázaných na pomoc inej fyzickej osoby,
- zapojenie sa do národného projektu „ Podpora opatrovateľskej služby“,
- príjmy z úhrad za poskytovanie opatrovateľskej služby 2,00 €/ 1 hod.
- rozpočet mesta.

Ostáva v plnení.

Ďalšie aktivity mesta Spišské Vlachy v sociálnej oblasti

Pokračujúcou aktivitou pri pomáhaní rodinám zo slabšieho sociálneho prostredia a deťom so zdravotným znevýhodnením bolo pri príležitosti „Dni mesta“ organizovanie *Benefičných halušiek*, ktoré sa uskutočnili pod záštitou nadácie „Humanity pre život“ a vyzberané finančné prostriedky boli použité na nákup potrebných vecí pre zdravotne znevýhodnené deti.

V našom meste je už dlhoročným dobrým zvykom v období mesiaca októbra úcty k starším organizovať spoločné stretnutie starších jubilantov v spoločenskej sále kultúrneho domu.

Nezabudlo sa ani na našich najmenších obyvateľov mesta. Pri príležitosti osláv Dňa detí bol pre nich pripravený bohatý program a v decembri Mikuláš deti odmenil balíčkom na spoločnom stretnutí v kultúrnom dome a pri tejto príležitosti rozsvietil aj vianočný stromček – najkrajší symbol Vianoc a priniesol tak vianočnú atmosféru všetkým obyvateľom mesta.

Príkladom nezištnej pomoci našim občanom je aj zabezpečenie finančnej pomoci pre osamelé matky s deťmi v rámci projektov pomoci jednorodičovským rodinám, ktorý organizovala Hodina deťom - Nadácia pre deti Slovenska. Cez d'akujeme.sk, prvý darcovský portál na Slovensku, sa podarilo zrealizovať pomoc rodinám na zlepšenie bývania.

Mesto každoročne na základe žiadosti o dotáciu na činnosť finančne podporuje miestne organizácie aby mohli rozvíjať svoju klubovú, záujmovú a športovú činnosť.

Sociálne služby na území mesta Spišské Vlachy sú poskytované v zmysle platnej legislatívy Slovenskej republiky a v súlade s požiadavkami a aktuálnymi potrebami obyvateľov nášho mesta v rámci finančných a personálnych možností poskytovateľov sociálnych služieb.

V Spišských Vlachoch, dňa 06.03.2024

.....
Vladimír Baloga, v.r
primátor mesta